

er naiv. Han har ikke forstået det mindste af, hvad Erik Scavenius var for en virkelig statsmand, selv om han er klar over, at han var en mand af stort format. Styrken i Scavenius har han ikke kunnet lodde. Langt bedre har han øje for folk som Hitler, Göring, Churchill og Roosevelt og en række amerikanske senatorer. Her er den nu grånende forfatter, der fører en let pen, på hjemmebane.

Johannes Lehmann

Jørgen Hæstrup: ... Til landets bedste. Hovedtræk af departementschefsstyrets virke 1943-45. Bd. II. (Gyldendal, 1971). 330 s.

Med dette bind har dr. Hæstrup afsluttet sit værk om departementschefsstyret i de sidste år af besættelsen. Det første bind gik fra den 29. august 1943 til og med folkestrejken i sommeren 1944, og andet bind dækker de resterende måneder af besættelsen frem til 5. maj 1945.

Karakteristisk for denne periode er den voksende tyske terror og det stadig mindskede spillerum for den danske administration. Samtidig kom væksten i den aktive modstand, og spillet mellem politikerne og frihedsrådet, skildret indgående af Hæstrup i anden sammenhæng, førte frem til aftalerne om befrielsesregeringens sammensætning.

Under alt dette fortsatte departementscheferne deres stadig vanskeligere arbejde med at sikre danske borgere en dansk administration af deres anliggender. Arbejdet gennemførtes med sej energi, og som i første bind følger Hæstrup energisk og minutiøst detaljerne i denne udvikling.

En meget stor del af departementschefsstyrets kræfter måtte i disse måneder rettes mod at hjælpe og redde

de danske, der var deporteret til Tyskland. Denne indsats indtager en meget stor del af bogen, og det lykkes Hæstrup at give os netop skildringen af den storstilede og vanskelige redningsaktion på samme måde, som han har givet det rigtige signalement af andre episoder i besættelsesårene. I første bind var skildringen af jødeaktionen en bog i bogen, her er det hjemførslen af fangerne fra lejrene i Tyskland. Hæstrup kan her fuldt ud udnytte sine sjældne evner til en medlevende fremstilling, der får hans kildemateriale til at gløde.

For så vidt havde Hæstrup allerede i første bind givet sin grundlæggende karakteristik af departementschefsstyret og dets betydning. Der lægges ikke meget til i principiel henseende i dette bind, men det må fremhæves, at udenrigsministeriets direktør, Nils Svenningsen, kommer til at stå endnu tydeligere som den centrale figur i denne periode. Hæstrup tegner et smukt og stærkt billede af ham, og hans dokumentation lader ikke tvivl tilbage om, at det er et korrekt billede. Det ligger i sagens natur, at man trods alt til sidst sidder uden svar på spørgsmålet om, hvor Svenningsen hentede kraften til at udholde det indre og ydre pres, han konstant måtte arbejde under.

Det er godt for den rette bedømmelse af departementschefsstyret, at det blev Jørgen Hæstrup, der tog sig på at skildre det. Det er en bedrift, at Hæstrup har haft energi til at kunne gennemføre dette store værk efter alle de andre opgaver, han har løst i udforskningen af besættelsestidens historie. Ingen vil efter dette kunne afdisputere ham titlen besættelsestidens historiker. Han kender den periode og har nu beskrevet den i de fleste af dens aspekter.

H. P. Clausen